

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์ : หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น

Health and Political Science: New Milestones in Local Politics and Government

ฉัตรสนั่น สรรวงษ์ละคร

เรืองวิทย์ วัชรวิเศษราช

จิรฐา ทิศกระโทก

มหาวิทยาลัยยูเอ็มออฟเดอะคิงคอลเลจ

Chatthasanan Sanwonglakron

Ruangwit Wareewarach

Jiratha Thidkrathok

Universal Ministries of The King's College

Email: sophahai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 19 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567

Received: February 9, 2024; Revised: February 19, 2024; Accepted: February 20, 2024

บทคัดย่อ

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่นได้เริ่มชัดเจนเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้วยปัจจัยหลายประเด็นที่มีความเห็นสอดคล้องกันทั้งสองหน่วยงาน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด 2) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย 3) ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดประสานการทำงานร่วมกัน และ 4) ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยงานว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการหรือไม่ ส่วนปัจจัยสู่ความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์ มีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อนำพาความสำเร็จมาสู่สุขภาวะทางรัฐศาสตร์

คำสำคัญ : สุขภาวะ; รัฐศาสตร์; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The intersection of public health and politics in local governance has become clearer with the recent transfer of hospitals to local administrative organizations, promoting community health. Several shared viewpoints have emerged between the two entities regarding public health in politics: 1) Local administrative organization managers should seek public health expertise to efficiently coordinate efforts between the two units. 2) Health

officials or personnel should also familiarize themselves with politics and governance. 3) Both sets of managers should collaborate closely. 4) Local residents should monitor the work of both units to ensure alignment with their intentions. Success in public health and politics requires external and internal factors within organizations to collaborate effectively toward achieving public health goals.

Keywords: Health; Political Science; Local Government Organizations

บทนำ

ในสังคมโลกตลอดทั้งสภาพสังคมไทยปัจจุบันนี้เกิดสภาวะหรือวิกฤติต่าง ๆ อย่างมากมาย แทบจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นกับโลกใบนี้อยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่นในห้วงระยะเวลา 3-4 ทศวรรษมานี้มีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกระทบกับโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สภาวะโลกร้อน น้ำท่วม แผ่นดินไหว น้ำแข็งขั้วโลกละลาย หรือเกิดไฟป่าซึ่งเราได้รับรู้ข่าวสารจากทั่วโลกได้ด้วยเหตุที่โลกเรามีความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยหากพูดถึง คำว่ารัฐศาสตร์ แล้วผู้คนทั่วไปมักจะคิดถึงเรื่องการเมืองการปกครองหรือการได้มาซึ่งอำนาจ, การใช้อำนาจ, การรักษาอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการลงจากอำนาจว่าทำอย่างไรจึงจะมีความสมบูรณ์แบบที่สุคนธ์นั้นคือเรื่องของรัฐศาสตร์ในอดีต การศึกษาวิชารัฐศาสตร์ มักจะเป็นเรื่องของผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นหลักหลายตำราที่ได้มีการเขียนหรือแต่งเกี่ยวกับเนื้อหาทางรัฐศาสตร์ไว้เป็นจำนวนมากนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตทางสาขาวิชารัฐศาสตร์อยู่มากมายทั้งในและต่างประเทศ แต่เมื่อกล่าวถึงคำว่า สุขภาวะ ผู้คนมักจะคิดถึงเรื่องสุขภาพหรือพลานามัยความผาสุกของชุมชนเป็นหลัก ผู้คนมักจะนึกถึงเรื่องความมีสุขที่ดีของสังคมหรือชุมชนเป็นหลักและในเนื้อหาการเรียนการสอนในทางรัฐศาสตร์ก็มักจะไม่ได้พูดถึงสุขภาวะเลยทีเดียว แต่ในปัจจุบันนั้นสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากจะเห็นได้ชัดจากแนวคิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนหรือเอสดีจีนั้นได้กล่าวถึงสุขภาพของชุมชนอยู่ในเนื้อหาประเด็นสำคัญด้วยเป็นที่แน่ชัดว่าปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครองหรือนิติศาสตร์ศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนสังคมก็จะมีเนื้อหาทางด้านสุขภาวะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงส่งผลให้เกิดการถ่ายโอนโรงพยาบาลสุขภาพตำบลไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดเป็นรูปเป็นร่างเมื่อไม่นานมานี้ ภายหลังเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ออกประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจสถานีนามียเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา ล่าสุดมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศส่งหนังสือมาขอรับการถ่ายโอนโรงพยาบาลสุขภาพตำบลทั้งหมด 49 แห่ง โดยผ่านการประเมินระดับดีเลิศ 45 แห่ง และอยู่ในระดับดีมาก 4 แห่ง และมี

โรงพยาบาลสุภาพตำบลถ้ำไอนโปงค์การบริหารส่วนจังหวัดในรอบแรก 1 ตุลาคม พ.ศ.2565 (ปีงบประมาณ 2566) รวม 3,384 แห่ง มีจำนวนข้าราชการที่ประสงค์ขอย้ายโอน 12,037 คน จำนวนพนักงานกระทรวงสาธารณสุขและลูกจ้างขอย้ายโอน 9,862 คน รวมบุคลากรประสงค์ย้ายโอน 21,899 คน (ริชกี สาริระ , 2565, ออนไลน์)

นอกจากนี้นายริชกี สาริระ รองเลขาธิการสภาการสาธารณสุขชุมชนและโฆษกสภาการสาธารณสุขชุมชนยังกล่าวต่อว่าการย้ายโอนภารกิจครั้งนี้เป็นทางเลือกของคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งจริงๆ กฎหมายการย้ายโอนมีตั้งแต่ปีพ.ศ.2542 แต่กระบวนการย้ายโอนไปได้เพียง 70 กว่าแห่งจากตลอด 20 ปีที่ผ่านมา (ปัจจุบันมีรพ.สต.เกือบ 1 หมื่นแห่ง) แต่ครั้งนี้น่าสนใจตรงที่มีปรากฏการณ์คนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเริ่มพูดกันมากถึงการออกจากกระทรวง โดยจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันพบว่า เริ่มอยากร้ายไปมีจำนวนมากขึ้น เพราะเงื่อนไขการย้ายโอนต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ทั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากนั้นจึงอยู่ที่การประเมินของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเมื่อเป็นไปด้วยความสมัครใจก็น่าคิดว่าอาจอยากไปมากขึ้น นอกจากนั้นยังกล่าวอีกว่าตนวิเคราะห์ว่า กรณีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ย้ายโอนภารกิจนั้น ประเด็นสำคัญ คือ ความก้าวหน้าในสายงาน สังเกตว่าตั้งแต่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาเป็น 100 ปี ความก้าวหน้ายังอยู่แค่ชำนาญการ คนที่จะขึ้นเป็นชำนาญการพิเศษมีน้อยมาก ประเมินแล้วได้เพียงจังหวัดละ 1 คน การจะขึ้นได้ก็ต้องสอดคล้องกับพ.ร.บ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562 ต้องทำงานกับ PCC (คลินิกหมอครอบครัว) ซึ่งเงื่อนไขไม่เอื้อต่อคนทำงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเลย ซึ่งขณะนี้หลายคนกำลังรอดูท่าทีความก้าวหน้าของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปแล้ว และรอดูทิศทางกระทรวงสาธารณสุขในการดูแลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ยังอยู่ ว่าจะให้ความสำคัญอย่างไร เพราะถ้ากระทรวงฯ ยังไม่ดูแลคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอีกเช่นเดิม กลุ่มพลังเงียบอาจเป็นเลือดไหลออกไม่หยุด ถ่ายโอนไปท้องถิ่นเรื่อยๆ ก็ไม่ได้ (ริชกี สาริระ, 2565, ออนไลน์)

เมื่ออธิบายมาถึงตรงนี้ ผู้เขียนจึงขอสรุปรวมนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ สุขภาวะกับรัฐศาสตร์ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นที่สองหน่วยงานนี้ที่มาจากคนละทิศคนละขั้ว คนละกระทรวงจะต้องมาทำงานร่วมกันว่าจะไปในทิศทางใด จะส่งผลสัมฤทธิ์ในการบริหารของการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนที่ผู้เขียนเรียกว่า “สุขภาวะทางรัฐศาสตร์นี้อย่างไรหรือไม่ เนื่องจากสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆ ผู้เขียนจะนำเสนอในลำดับต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ พบว่า คนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปป่วยเป็นโรคเบาหวาน 3.5 ล้านคน มีภาวะความดันโลหิตสูง 10.7 ล้านคน มีไขมันคอเลสเตอรอลสูง 25.5 ล้านคน และไม่น้อยกว่า 7 แสนคนที่เป็นโรคหลอดเลือดหัวใจ และปัจจุบันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังยังเป็นสาเหตุหลักการเสียชีวิตของคนไทย ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอัตราการเสียชีวิตของคนไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.2 ในปี พ.ศ. 2542 (233,797 คน) เป็นร้อยละ 73 ในปี พ.ศ. 2552 (314,340 คน) ถือว่าสูงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึง 8,054 คนต่อปี ซึ่งนับว่าประเทศไทยมีสัดส่วนการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ มากกว่าสัดส่วนของโลก (ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ, 2557) ผู้เชี่ยวชาญหลายภาคส่วนเห็นพ้องกันว่า การที่จะลดจำนวนผู้ป่วยลงได้ จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ ลด ละเลิก ปัจจัยเสี่ยงต่อโรค รัฐบาลเห็นความสำคัญจึงมีนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้มีพื้นที่สร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชน และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องบูรณาการงานร่วมกัน โดยมีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายกว่า 10 องค์กร ร่วมกันจัดทำโครงการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นสถานที่ส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และภูมิปัญญา สำหรับค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาวะชุมชนนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย จึงสรุปไว้ดังนี้

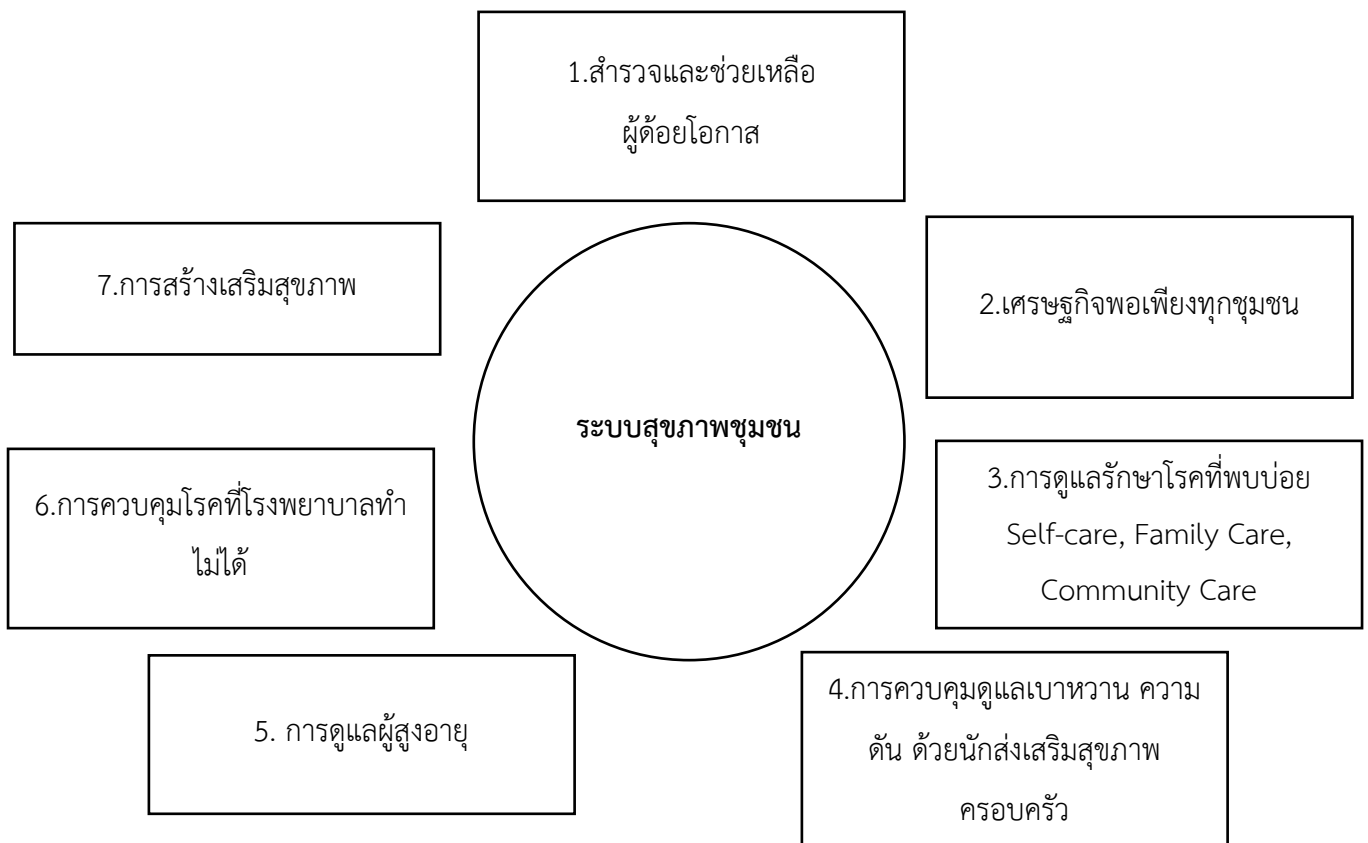
สุขภาวะชุมชน หมายถึง ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคลต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันรวมทั้งมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยในการศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาเฉพาะ สุขภาวะพื้นฐานของประชาชน โดยรอบศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ ในมิติด้านสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น (ชิดชนก ปลื้มปรีดี และ พรเพ็ญ อรัณยนาค, 2560)

ประเวศ วะสี (2554) กล่าวว่า สุขภาวะไม่ใช่เรื่องของหมอ พยาบาล เรื่องของยาในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่หมายถึง สุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา และ สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ สุขภาพจึงแยกไม่ได้จากวิถีชีวิตที่จะต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอ ประมาทอย่างมีเหตุผล และมีความรอบรู้เท่าทันโลก โดยสังคมจะต้องพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม และสะท้อนถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทยและพุทธศาสนา ส่วนพัชรี ดำรงสุนทรชัย (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ ไว้ว่า สุขภาวะมีความหมายเดียวกับ สุขภาวะที่มีบริบทที่กว้างขึ้น ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะการไม่มีโรค ความทุกข์ทางกายหรือการมีอายุยืนยาวเท่านั้น แต่รวมถึงวิถีชีวิตที่มีความสุขหรือสภาวะที่มีความสุขที่เรียกว่าสุขภาวะ และไม่ใช่ความสุขที่ตั้งอยู่บนฐานของการบริโภค แต่เป็นความสุขที่เกิดจากความพอเพียง ต้องมองแบบ

องค์รวมและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม สำหรับ ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (2541) ได้กล่าวว่า สุขภาพ ตามความหมายขององค์การอนามัยโลกในอดีตที่ผ่านมา ธรรมนูญแห่งองค์การอนามัยโลกได้บัญญัติ ความหมายของสุขภาพไว้ว่า สุขภาพ หมายถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจประกอบกัน ไม่ใช่ แต่เพียงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหรือความพิการเท่านั้น ตลอดทั้ง นิตยา ปฐุกระโทก (2541) ได้กล่าวไว้ว่า สุข ภาวะ หมายถึง สภาวะที่ดีและมีความสุข ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญา โดยให้ความสำคัญต่อ พฤติกรรมหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทุกๆ ด้านอย่างเชื่อมโยงกัน รวมถึงปัจจัยทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนั้นด้วย (อ้างถึงใน ไกรสร แสนวงศ์, 2562, หน้า 44)

นอกจากนั้น นายแพทย์ประเวศ วะสี อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ไว้ว่า สุข ภาวะชุมชนเป็นรากฐานของสุขภาวะทั้งมวลระบบบริการสุขภาพชุมชนเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของ ประเทศทุกๆ ด้าน ขออธิบายและยกตัวอย่างให้เห็นชัด ทุกท่านจะได้เห็นความสำคัญ อย่างประเทศอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ร่ำรวย ใช้งบประมาณเพื่อดูแลสุขภาพสูงถึง 17% ของ GDP เป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีสูงที่สุด แต่ไม่มีระบบบริการสุขภาพ ที่จะดูแลคน 40 ล้านคน ไม่มีระบบประกันสุขภาพภาพให้กับประชาชน จึงต้องมีการปฏิรูประบบสุขภาพในที่สุด ถ้าเราทำระบบสุขภาพชุมชนให้ทั่วถึงและทำให้ดี จะเป็นการให้คำตอบ เพราะ จะเหลือคนไข้ที่มาโรงพยาบาลน้อยมาก ลดจำนวนผู้ป่วยที่มาโดยไม่จำเป็น เพราะบริการจะอยู่ที่ชุมชนทั้งหมด เพราะเรามีระบบสุขภาพชุมชนเรามีโครงสร้างครบหมด อยู่ที่เราจะเชื่อมโยงให้เป็นระบบได้แค่ไหน เรามีสถานี อนามัยหมื่นแห่ง ทั่วประเทศ ทุกตำบล บางตำบลมี 2 แห่ง เรามีคน 8 พันกว่าคน โรงพยาบาลชุมชนทุกอำเภอ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลจังหวัดครบทุกจังหวัด และอื่นๆ อย่างเช่นสถานีนามัย รวมทั้งมหาวิทยาลัย คณะพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ กระจายเต็มไปหมด เรามีพร้อมแต่อยู่ที่การต่อเชื่อมให้ เกิดขึ้นเป็นตัวระบบสุขภาพชุมชน ซึ่งเราสามารถตั้งเป้าหมายจากโครงสร้างที่เรามี (สุพัตรา ศรีวณิชชากร, 2554, หน้า 3)

นอกจากนั้นจากเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ครั้งที่ 1 เรื่อง สุขภาวะชุมชนเป็น รากฐานของสุขภาวะทั้งมวล [Health for All, All for Health] ยังสรุปถึงระบบสุขภาพชุมชนออกมาเป็น แผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ระบบสุขภาพชุมชน

ที่มา : สุพัตรา ศรีวณิชชากร. (2554 หน้า 4)

จากแผนภาพ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สำรวจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทุกตำบล ทุกสังคม เป็นชุมชนที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน อย่างเช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน สำรวจทุกตำบลเจอคนพิการ 932 คน มีอาสาสมัครดูแลทุกตำบล เด็กเล็กทุกคนในตำบลเข้าศูนย์เด็กเล็ก ได้เรียนฟรี ได้กินนมฟรีทุกคนทุกวัน หญิงตั้งครรภ์ได้กินนมฟรี เพราะโภชนาการของแม่สำคัญ เพราะฉะนั้นการทำงานสาธารณสุขจะทำใดๆ ไม่ได้ ต้องพัฒนากันอย่างบูรณาการ สุขภาวะ ไม่ใช่แค่เรื่องของหมอ พยาบาล เรื่องของยาในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่หมายถึงสุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญา อย่างน้อย 8 เรื่องเข้ามาบูรณาการ เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย เชื่อมโยงกันหมดเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ถ้าเรามีการพัฒนา ก็จะเกิดเมื่อบูรณาการกัน ทำงานแยกส่วนไม่ได้เอาหน่วยงานเป็นตัวตั้งไม่ได้ต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หน่วยงานของประเทศไทยมักแยกส่วน เอาหน่วยงานเป็นตัวตั้งซึ่งควรจะเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ถ้าเราตั้งเป้าหมายที่ระบบสุขภาพชุมชน ทุกตำบลทุกสังคม เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน การสำรวจว่ามีใครถูกทอดทิ้งบ้าง คนแก่ คนพิการ ใครถูกทอดทิ้งจัดให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ดูแลสำนักงาน

กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ยินดีจ่ายให้ 40 บาท/ประชากร เราจะมียोगค์กรเข้ามาช่วยหนุนชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.), สำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.), สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เพราะนี่คือยุทธศาสตร์ชาติ

2. เศรษฐกิจพอเพียงทุกชุมชน ถ้ายากจนสุขภาพก็ไม่ดี เศรษฐกิจไม่ดี หากทำสุขภาพให้ดี หนี้หลุด ต้นไม้ร่มรื่น ทุกอย่างดีไปหมด เศรษฐกิจพอเพียงดีในทุกชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

3. การดูแลรักษาโรคที่พบบ่อย เป็นหวัด เจ็บคอ ปวดหัว ปวดท้อง เรื่องนี้ไม่ต้องจัดการดูแลตัวเองให้ได้ Self-care การดูแลตัวเอง Family Care การดูแลครอบครัว, Community care การดูแลชุมชน ทั้งหมดเป็น Primary care ที่ต้องสามารถดูแลได้เอง

4. การดูแลควบคุมเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ควบคุมให้ได้ เพราะโรคเหล่านี้ส่งภาระของโรคเข้ามาสู่ระบบสุขภาพเต็มไปหมด โรค 108 สารพัดที่อาจไม่เชื่อว่าทำได้ กับนวัตกรรมที่ดีในการสร้างนักส่งเสริมสุขภาพครอบครัว แต่ละคนมีเครื่องมือ 3 อย่าง มอเตอร์ไซด์ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และโทรศัพท์มือถือ สามารถทำงาน บันทึกน้ำหนัก ความสูง ความดัน เบาหวาน ตรวจเช็คได้ รูปแบบนี้เป็นนวัตกรรม ต้องทำให้หมด ทุกคนทุกตำบลควรมี

5. การดูแลผู้สูงอายุ ที่มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มาโรงพยาบาลตลอดเวลา คนแก่จะต้องได้รับการบริการที่บ้าน พยาบาลเยี่ยมบ้านดูแล อาสาสมัครดูแลที่บ้าน นสค.ที่บ้าน ผู้บริบาล ต้องดูแลที่บ้านได้หมด เวลาคนแก่ไม่สบายต้องดูแลกันที่บ้าน ถ้าทำได้จะเรียกได้ว่าเป็นสวรรค์บนดิน

6. การควบคุมโรคที่โรงพยาบาลทำไม่ได้ เช่น ไข้เลือดออก หวัดนก ซาร์ โรคเหล่านี้ทำไม่ได้ในโรงพยาบาล ยกตัวอย่าง โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามาริบัติ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพราะการดูแลคนไข้อย่างเดียวก็จะไม่ไหว แต่ถ้าชุมชนเข้มแข็งโรคเหล่านี้ก็จะไม่ระบาด

7. การสร้างเสริมสุขภาพ อะไรดีสำหรับสุขภาพต้องช่วยกันทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหาร การออกกำลังกายดี ยกตัวอย่าง เช่น การแพทย์ฉุกเฉิน มีการฝึกคนมากมาย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีรถฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง แต่ถ้าแพทย์ฉุกเฉินไม่อยู่ หรือรถฉุกเฉินไม่อยู่แล้วจะทำกันอย่างไร

จากข้อมูลด้านสุขภาพหรือสุขภาพชุมชนที่นำเสนอมาข้างต้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า สุขภาวะชุมชนหมายถึง ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคล ชุมชน สังคม ที่รวมเอาทั้งสุขภาพะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญามาไว้รวมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผลและมีความรอบรู้เท่าทันโลก โดยสังคมจะต้องพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ส่งผลมวบรวมที่จะเสริมสร้างความสุขให้กับคนในชุมชนและสังคม ในประเด็นที่จะนำเสนอในบทความฉบับนี้ให้หมายความรวมถึง ระบบสุขภาพชุมชนอันเป็นภารกิจหลักของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลเข้าไปด้วยเพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้นของผู้อ่าน

แนวคิดเกี่ยวกับรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาถึงการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งยังไม่สามารถที่จะหาทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม หรือหลักการที่จะมีรูปแบบการปกครองที่ดี หรือการมีรัฐบาลที่ดีที่สุด คำว่า รัฐศาสตร์กับการเมือง มักใช้แทนกันได้แต่ก็มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือ รัฐศาสตร์ เป็นเรื่องที่หนักไปในทางวิทยาการหรือศาสตร์ที่มีการจัดระบบหมวดหมู่อย่างชัดเจน (อำนาจสูงสุดของรัฐ) ส่วนการเมืองมีลักษณะหนักไปในเชิงการกระทำหรือเป็นกิจกรรม (อำนาจทางการเมืองของรัฐ) และในบทความฉบับนี้ผู้เขียนจะมุ่งประเด็นที่จะกล่าวถึงรัฐศาสตร์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และเน้นย้ำลงไปถึงการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น หรือการเมืองท้องถิ่นเลยก็ได้ แต่ในลำดับแรกนี้จะขออธิบายความเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นเบื้องต้นก่อน

แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเมือง

อาจเคยสงสัยและตั้งคำถามว่า เหตุใดมนุษย์จึงต้องปกครองกัน ทำไมไม่ปล่อยให้มนุษย์อยู่กันเอง กระทั่งอาจเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า การเมืองกับการปกครองเป็นเรื่องใกล้เคียง ซึ่งหลายคนจำเพาะในกลุ่มผู้ที่ขาดความสนใจต่อความเป็นมาในกิจการทางการเมืองอาจฟังดูไม่กระจ่างนัก ว่าเป็นเรื่องใกล้เคียงประการใด คำตอบต่อความสงสัยข้อแรกนั้นโยงไปถึงข้อความต่อมากล่าวคือ มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติเป็นสัตว์สังคม ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน หากมิได้กำหนดกติกาอะไรสักอย่างขึ้นมากำกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์แล้วนั้น มนุษย์ด้วยกันเองยังเชื่อว่าน่าจะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคมและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ป่าเถื่อน ขลาดกลัวและไม่เป็นระเบียบดังที่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) นักปรัชญาการเมืองโบราณ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1588-1679 ได้เคยกล่าวไว้ในผลงานปรัชญาการเมืองเลื่องชื่อเรื่อง “Leviathan” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1651 ว่า เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้กติกาแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดตัวผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้สังคมหรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เช่นที่กล่าวมาเราคงพอจะทราบบ้างแล้วว่าเหตุใดจึงเกิดมีระบบการปกครองขึ้น และโดยนัยที่มนุษย์จำเป็นต้องปกครองกันนั้น หากเกิดปัญหาขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือการจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไป หลีกเลียงมิได้เสียที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางการเมือง อันมีความหมายและบริบทที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน การเมืองการปกครองซึ่งเป็นสภาพการณ์และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Eulau 1963, 3) จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์อย่างมีอาจปฏิเสธได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ใดก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองการปกครองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เนื่องจากสิ่งใดที่ออกมาจากสถาบันทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ มาจากรัฐบาลในรูปของนโยบายสาธารณะ (Public Policies) โครงการพัฒนา (Developmental Program) และงานต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้น

หรือดำเนินไปโดยภาคราชการ รวมไปถึงการตัดสินใจหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลกับรัฐ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่การเมืองส่งผลกระทบต่อทุกคนอย่างที่ไม่อาจมองข้ามไปได้

โดยบริบทดังกล่าวการศึกษาเรื่องการเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในแทบทุกสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาได้รู้ เรียน ทำความเข้าใจความเข้าใจในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในสังคม และเป็นเรื่องภาคราชการทั้งหลายต่างรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ภายใต้ความมุ่งประสงค์ที่จะหยั่งรากประชาธิปไตยในสังคมไทย และหากได้มองย้อนไปถึงแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองโบราณ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) ปรัชญาเมธีชาวกรีกโบราณ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์” ผู้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ตามธรรมชาติเป็นสัตว์การเมืองต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน อันแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก หากแต่มนุษย์ นอกจากจะอยู่ด้วยสัญชาตญาณแล้วยังมีเป้าหมายอยู่ร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์จึงมิใช่มีชีวิตอยู่ไปเพียงวันๆหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย เราก็จะมองเห็นภาพของการเมืองในแง่หนึ่งว่าการเมืองนั้นก็ คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนหรือสังคมเพื่อให้มีความสงบสุข

ความหมายของการเมือง

ในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ มุมมองที่ใช้พิจารณาการเมืองหรือพูดเป็นศัพท์ทางวิชาการก็คือแนวการศึกษาวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ก็ย่อมแตกต่างกันออกไปบ้างตามแต่ใครจะเห็นว่าแนวการมองการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงต่อการอธิบายความเป็นการเมืองได้มากที่สุด โดยคำว่า “การเมือง” นี้ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ตามแต่จะใช้ตัวแบบใดในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง และด้วยตัวแบบที่เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์นี้ จะยังผลให้กรอบการมองคำว่าเมืองต่างกันไปในขณะที่สาระสำคัญของคำจำกัดความเป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือเป็นเรื่องของการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง (Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง (Ruled) ดังจะได้ยกมากล่าวถึง ซึ่งสำหรับผู้ศึกษารัฐศาสตร์มือใหม่แล้ว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าเมืองนั้น จึงดูจะเป็นเรื่องที่สร้างความสับสนอยู่ไม่น้อย เนื่องมาจากความหมายของการเมืองที่ปรากฏอยู่ในตำราเล่มต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นเผยแพร่กันมีอยู่หลากหลายต่างกันไปตามความเจตนาและมุ่งประสงค์ในการนำความหมายของการเมืองเพื่อไปอธิบายปรากฏการณ์ของผู้ให้คำนิยามความหมายของการเมือง ดังได้กล่าวไปแล้ว เมื่อพิจารณาได้จากทัศนะของชยอนันต์ สมุทวณิช (2517, 61) ที่กล่าวว่า เมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรม คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ ผู้เรียบเรียงได้รวบรวมและประมวลคำนิยามหรือความหมายของคำว่าเมือง มานำเสนอโดยจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยค่านิยมของการเมืองในเชิงอำนาจที่น่าสนใจอันหนึ่ง ที่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนมากได้แก่นิยามของ เพนนอคและสมิธ (Pennock and Smith 1964, p 9) ที่กล่าวว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับอำนาจ สถาบันและองค์กรในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและทำนุรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม มีอำนาจในการทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมได้บังเกิดผลขึ้นมา และมีอำนาจในการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม

กลุ่มที่สอง มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ดังเช่นมุมมองของอีสตัน (David Easton) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเมืองเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) ความหมายของการเมืองดังที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากสำนักพหุนิยม (Pluralism)

กลุ่มที่สาม มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนที่ต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ตามการมองการเมืองในลักษณะนี้มีข้อโต้แย้งอยู่มากกว่า หากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย ต่อมาจึงมีผู้ให้มุมมองการเมืองใหม่ว่าเป็นเรื่องของการประนีประนอมความขัดแย้งมากว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้ง

กลุ่มที่สี่ มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก

กลุ่มที่ห้า มองว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศในกิจกรรมหลัก 3 ด้านคือ งานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย และการอำนวยการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดแล้ว การเมืองโดยนัยยะความหมายประการนี้ เป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับการเมืองในความหมายเชิงอำนาจ ซึ่งก็เป็นเพราะอำนาจทางการเมืองนั้น ได้ถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ในรูปของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการเมือง และการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารหรือการปกครองที่ยากจะแยกออกจากกันได้

กลุ่มที่หก มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การเมืองคือกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย หน่วยงานและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่งการเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ นั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้นิยามความหมายเกี่ยวกับการเมืองไว้ ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมไว้ ดังต่อไปนี้

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2564) กล่าวว่า การเมือง (Politics) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม การปกครอง (Government) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค เป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้สังคมมีความสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การเมืองและการปกครองจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องอาศัยอำนาจคือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองจึง หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจ และระเบียบกฎเกณฑ์การใช้อำนาจทางการบริหารอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจเด็ดขาดและเต็มที่จะบัญญัติ บังคับ และตัดสินกฎหมายสำหรับภาครัฐและประชาชนภายในอาณาเขต ของตนเอง คือ สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหรือภายนอกประเทศได้โดยอิสระ ไม่ถูกบังคับ ควบคุม หรือแทรกแซงโดยประเทศอื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.2525 อธิบายว่า “ การเมือง คืองานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมืองได้แก่วิชาที่ว่าด้วยรัฐการจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ

อริสโตเติล ได้อธิบายว่า การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ และอำนาจทางการเมืองจะต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์กรทางการเมือง จะต้องมียานาจปกครองเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะทางการเมืองประกอบด้วยปัจจัยที่เด่นชัด 2 ประการ คือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง (Ruling) (อ้างในจรูญสุภาพ 2514 หน้า 2)

จากที่อธิบายแนวคิดทางรัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า การเมืองหรือรัฐศาสตร์ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม ตั้งแต่การใช้อำนาจที่ได้มา การรักษาอำนาจที่ได้มาอย่างมั่นคง จนกระทั่งการพ้นจากอำนาจ อย่างไรก็ตามที่กระทบต่อตนเองในด้านลบให้น้อยที่สุด ซึ่งนักรัฐศาสตร์หรือนักการเมืองจะต้องมีความระมัดระวัง มีศิลปะการบริหารอำนาจนั้นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุดนั่นเอง และในบทความฉบับนี้ให้หมายความรวมถึงรัฐศาสตร์ในพื้นที่ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปในคำนิยามนี้ด้วย

แนวคิดเรื่ององค์กรปกครองท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2561 ก็ยังได้บัญญัติเรื่องการ ปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน ส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐ ที่ว่า “รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่น ให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ซึ่งคงบัญญัติในทำนองเดียวกันจนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 การปกครองส่วนท้องถิ่นคือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้า

ไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองหน่วยย่อยของประเทศนอกเหนือจากรัฐบาลกลางเป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการและด้วยความทั่วถึง ขณะเดียวกันก็จะเห็นผลตอบรับในทันทีด้วยจุดเด่นของการปกครองท้องถิ่น คือ ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระสามารถเลือกผู้นำของตนเองได้โดยตรง ผู้นำที่มาจากคนในท้องถิ่นที่ประชาชนรู้จัก เข้าถึงได้ และยังรู้ปัญหาของประชาชนด้วย (อังกะไน นภาจริ จิระนนท์ประวัติ, ออนไลน์)

นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้นำและคณะทำงานได้อย่างใกล้ชิด สามารถรู้ได้เร็วถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งถ้าไม่สนองตามที่ต้องการ ประชาชนสามารถท้วงติงให้ปรับปรุงได้ มิฉะนั้น อาจไม่เลือกให้เข้ามาทำหน้าที่อีก ตามหลักการของประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน การ ปกครองท้องถิ่น คือ ตัวอย่างที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งการรู้จักภูมิหลังของผู้นำกับคณะทำงาน และการติดตามดูผลงานว่าเป็นไปตามนโยบายหรือไม่ ตลอดจนการร้องเรียนทุกท่วงเมื่อมีปัญหา รวมทั้ง การตัดสินใจจะสนับสนุนให้กลับเข้ามาทำหน้าที่ต่อหรือไม่ ซึ่งเมื่อเทียบกับการเลือกผู้แทนราษฎรไปเลือกรัฐบาลมาบริหารประเทศแล้วนับว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวกว่ามาก มีความซับซ้อนและติดตามตรวจสอบได้ยาก การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้มือของประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีส่วนร่วมได้ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังเป็นบทเรียนรู้แก่ประชาชนที่จะเข้าถึงการเมืองการปกครองในระดับชาติต่อไป หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การ ปกครองระดับชาติจะก้าวหน้ามีคุณภาพเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับฐานคุณภาพของการปกครองท้องถิ่นที่หนุนส่งขึ้นมาฐานการปกครองท้องถิ่นที่มั่นคง ย่อมคำจุนหนุนเนื่องให้การเมืองระดับชาติมีความเข้มแข็ง ก้าวหน้าและยั่งยืน สามารถนำพาประชาชนและประเทศชาติให้มีความมั่นใจผาสุกและมั่นคงได้

ณัฐพล ใจจริง (ออนไลน์) กล่าวว่า การเมืองท้องถิ่นมีสองมิติเช่นเดียวกับการเมืองระดับชาติ คือ มิติของการเมืองภาคตัวแทนและการเมืองภาคพลเมืองกล่าวคือ การเมืองท้องถิ่นในมิติของภาคตัวแทน คือ การเมืองที่ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนมิติภาคพลเมือง เป็นการเมืองที่เกิดขึ้นจากประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พระมหานริศ ญาณวฑฺฒโธ และ พระมหาอภิวัชร อภิวัชโร (2565) อธิบายว่า นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นายก อบจ. นายก อบต. นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการกรม. นายกเมืองพัทยา

จึงสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบของการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มย่อยในแต่ละท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการสนองความต้องการ พร้อมทั้งแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างรวดเร็ว ตรงความต้องการและด้วยความทั่วถึง โดยมีนักการเมืองในท้องถิ่นเข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 5 รูปแบบ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาวะกับรัฐศาสตร์ : หมายความว่าใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ผู้เขียนอยากเอ่ยถึงและนำมาเป็นบทสรุปหรือสาระสำคัญในเรื่องนี้นั้นคือ สภาวะทางรัฐศาสตร์ ได้เริ่มแจ่มชัดขึ้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือ รพ.สต. โดยรับโอนย้ายทั้งบุคลากรและภารกิจจากกระทรวงสาธารณสุขมาไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากมองในด้านรัฐศาสตร์แล้วต้องไม่ลืมว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นมีเครื่องมือสำคัญอยู่อย่างหนึ่งที่จะสามารถใช้ตอบสนองการได้มาซึ่งอำนาจทางรัฐศาสตร์หรืออำนาจทางการเมืองการปกครองได้เป็นอย่างดีสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นคือ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทุกระดับได้ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) นี้เป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาส่วนร่วมมือ หรือแสวงหาความร่วมมือทาง หรือแสวงหาแนวร่วมทางการเมืองการเลือกตั้ง เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง (คะแนน) จากพี่น้องประชาชนโดยใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) เป็นฐานคะแนนหลักในการแสวงหาพลังจากมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและหากผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองท้องถิ่นสามารถยึดกุมและมีอำนาจเหนือสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ผ่านหน่วยงานที่ชื่อว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้แล้วก็จะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาคะแนนนิยมมาสนับสนุนตนเองให้ได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจครั้งต่อไปได้

เช่นเดียวกันหากมองในมุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแล้วเมื่อครั้งที่ยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้นอาจมองดูว่าไม่ประสบความสำเร็จในด้านงบประมาณ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือการสนับสนุนจากผู้บัญชาอย่างที่เราควรจะเป็นอีกทั้งสายการบังคับบัญชาที่อยู่ไกลเกินไป ตลอดทั้งสถานภาพ

ทางการยอมรับจากผู้บริหารองค์กรสาธารณสุขยังอาจดูไม่ดีพอ หากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลได้สังกัดองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดเชื่อมโยงนโยบายได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วหรือสามารถดำเนินงานต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการบังคับบัญชาลง ตลอดจนทั้งความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอาจรวดเร็วขึ้นก็เป็นแรงจูงใจให้บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีกำลังใจที่จะโอนย้ายต้นสังกัดตนเองมาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สายการบังคับบัญชาสั้นลงทำให้การทำงานสะดวกรวดเร็วขึ้นมีความเจริญก้าวหน้าเนื่องจากมีอำนาจทางการเมืองคอยสนับสนุนการทำงานด้วยทั้งสองฝ่ายเห็นจึงเห็นพ้องต้องการที่จะโอนย้ายและรับโอน

ประเด็นต่อไปที่อยากนำเสนอคือเมื่อสุขภาวะกับรัฐศาสตร์เป็นเรื่องเดียวกันแล้วปัญหาต่อมาคือการทำอย่างไรที่ให้สองเรื่องนี้สอดคล้องประสานส่งผลต่อความผาสุกของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์หลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด
2. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขเองก็ต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย แม้จะดูไปคนละทิศคนละทางก็ตามเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ก็จำเป็นต้องเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ใหม่ทางด้านรัฐศาสตร์ด้วย
3. รัฐศาสตร์มุ่งให้สังคมสงบสุขด้านการเมืองการปกครอง ส่วนสาธารณสุขมุ่งเน้นด้านสุขภาวะ นับจากนี้ไปสองเรื่องนี้จะต้องกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดคล้องประสานกับการทำงานร่วมกัน
4. ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยว่าเป็นอย่างไรเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการหรือไม่หรือเป็นเพียงจุดมุ่งหมายทางการเมืองเท่านั้นประชาชนต้องคอยตรวจสอบภายในคราวเดียวกันด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์

ประเด็นต่อมาที่ผู้เขียนจะพูดถึงปัจจัยที่ทำให้สุขภาวะทางรัฐศาสตร์ประสบความสำเร็จได้ขอจำแนกออกได้เป็นประเด็นดังนี้

1. **ปัจจัยภายนอก** หรือปัจจัยที่มีส่วนเข้ามากระทบการทำงานจากนอกองค์กร ประกอบด้วย
 - 1.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ในบางครั้งการทำงานของภาคราชการจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ที่ไม่เท่ากันที่แตกต่างกัน
 - 1.2 ปัจจัยด้านประชาชนผู้รับบริการพื้นที่ใดประชาชนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเป็นอย่างดีย่อมทำให้การทำงานสำเร็จเช่นเดียวกัน

1.3 สภาพทางภูมิศาสตร์สิ่งนี้ก็มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะสภาพภูมิศาสตร์ทางการเมืองบางพื้นที่ประชาชนกับผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกันการให้ความร่วมมือทางการเมืองทางสุขภาวะก็แตกต่างกันไปด้วย

1.4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชนวัฒนธรรมชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ภาครัฐดำเนินการ ได้ประสบความสำเร็จหรือไม่เช่นศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น

1.5 สภาพภูมิหลังของพื้นที่ในเรื่องนี้ก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันบางพื้นที่บางชุมชนมีภูมิหลังหรือแหล่งกำเนิดชุมชนที่แตกต่างกันความเชื่อมั่นความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในบางชุมชนก็มีในบางชุมชนก็มีน้อยการทำงานอาจมีความสลับซับซ้อนบ้างเช่นกัน

1.6 สภาพพื้นฐานองค์ความรู้ของคนในชุมชน การศึกษาองค์ความรู้ของผู้คนในชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของภาคราชการกล่าวคือแต่ละชุมชนมีสภาพที่แตกต่างกันด้านการได้รับการศึกษาเช่นมีสถานศึกษาเพียงพอหรือไม่ไกลปืนเที่ยงหรือไม่การทำงานย่อมแตกต่างกันไปเป็นปกติ

1.8 ผลกระทบจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือสื่อสารสารสนเทศที่ในบางครั้งอาจขาดการตรวจสอบ

2. ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยที่มีอยู่ในองค์กรและจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการทำงานขององค์กรประกอบด้วย

2.1 กฎระเบียบหรือกฎหมาย กฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทางสภาวะทางรัฐศาสตร์สำหรับเรื่องนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากหน่วยงานสองหน่วยงานที่กล่าวข้างต้นมาจากกระทรวงในอดีตอาจถือ กฎหมายหรือระเบียบคนละอย่างกันแต่เมื่อได้มาอยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกันอาจทำให้บุคลากรต้องปรับตัวให้เข้ากับกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตนซึ่งในบางครั้งต้องใช้เวลาศึกษาเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการทำงานจะส่งผลให้การทำงานที่ล่าช้าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

2.2 ทัศนคติของบุคลากร ทัศนคติมีความสำคัญอย่างยิ่งที่บุคลากรของทั้งสองหน่วยจะต้องมีทัศนคติที่ตรงกันคือมุ่งเห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักไม่เป็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมีจิตจิตใจสาธารณะที่จะทำงานเพื่อประชาชน

2.3 วิสัยทัศน์ การมองวิสัยทัศน์หรือการมองอนาคตขององค์กรของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง

2.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจเป็นเรื่องของคนในองค์กรที่จะเกิดขึ้นและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความมั่นคงในหน้าที่ การยอมรับจากบุคคลอื่น ล้วนส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำงานอย่างยิ่ง

2.5 การบริหารงานภายใน การจัดวางภารกิจหรือการจัดวางภาระหน้าที่ให้กับบุคลากรในหน่วยงาน มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากหากจัดวางภาระงานได้ถูกต้องตามความเหมาะสมหรือ put the right man on the right job นั้นมีผลต่อความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นกับภารกิจและองค์กรเสมอ

บทสรุป

สุขภาวะกับรัฐศาสตร์หมุดหมายใหม่ในการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้เริ่มแจ่มชัดขึ้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยรับโอนย้ายทั้งบุคลากรและภารกิจจากกระทรวงสาธารณสุขมาไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากมองในด้านรัฐศาสตร์แล้วต้องไม่ลืมว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นมีเครื่องมือสำคัญอยู่อย่างหนึ่งที่จะสามารถใช้ตอบสนองการได้มาซึ่งอำนาจทางรัฐศาสตร์หรืออำนาจทางการเมืองการปกครองได้เป็นอย่างดีสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นคือเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) นั่นเอง กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทุกระดับได้ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนี้เป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาส่วนร่วมมือ หรือแสวงหาความร่วมมือทาง หรือแสวงหาแนวร่วมทางการเมืองเลือกตั้ง หากมองในมุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแล้วเมื่อครั้งที่ยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้นอาจมองดูว่าไม่ประสบความสำเร็จในด้านงบประมาณ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือการสนับสนุนจากผู้บัญชาอย่างที่เราควรจะเป็น ตลอดทั้งการที่สถานภาพทางการเมืองยอมรับจากผู้บริหารองค์กรสาธารณสุขยังอาจดูไม่ดีพอ หากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลได้สังกัดองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดเชื่อมโยงนโยบายได้ง่ายและสะดวก รวดเร็วหรือสามารถดำเนินงานต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการบังคับบัญชาลง ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอาจรวดเร็วขึ้นก็เป็นแรงจูงใจให้บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีกำลังใจที่จะโอนย้ายต้นสังกัด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสุขภาวะทางรัฐศาสตร์หลายประเด็นดังได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขมาคอยสนับสนุนการทำงานเพื่อให้การประสานงานระหว่างสองหน่วยมีประสิทธิภาพที่สุด, 2) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขเองก็ต้องเรียนรู้รัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองไปด้วย, 3) รัฐศาสตร์มุ่งหมายให้สังคมสงบสุขด้านการเมืองการปกครองสวนสาธารณสุขมุ่งเน้นด้านสุขภาวะ นับจากนี้ไปสองเรื่องนี้จะต้องกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้บริหารทั้งสองส่วนจะต้องสอดคล้องประสานกับการทำงานร่วมกัน และ 4) ประชาชนในพื้นที่จะต้องเอาใจใส่ตรวจสอบการทำงานของทั้งสองหน่วยอย่างต่อเนื่องเสมอ ส่วนปัจจัยสู่ความสำเร็จของสุขภาวะกับรัฐศาสตร์ มีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อนำพาความสำเร็จมาสู่สุขภาวะทางรัฐศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร แสงวงศ์ (2562). รูปแบบการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน. **ปริญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2562
- จรรยา สุภาพ. (2514). **การเมือง**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). **การเมืองกับการบริหาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิดชนก ปลื้มปรีดี และ พรเพ็ญ อรัญยะนาท. (2560). **สุขภาวะชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมาใช้บริการศูนย์ชุมชนสร้างสรรค์ภาษีเจริญ**. นนทบุรี: กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ.
- ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ. (2563). สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการรับรู้นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด จังหวัดขอนแก่น. **วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**, 14(35), 362-373.
- ณัฐพล ใจจริง.(ออนไลน์). **นักการเมืองท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักการเมืองท้องถิ่น>
- นภาพร จิระนนท์ประวัติ.(2557). **การปกครองท้องถิ่น-ประชาธิปไตยใกล้มือประชาชน**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1340
- พระมหานิรุต ญาณวุฑฒ และ พระมหากษัตริย์ อภิวัชโร.(2565).นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร**, 5(1), 177-194.
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2564). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 6(1), 131-140.
- รัชกี สาริยะ. (2565). **เปิดมุมมอง: ข้อดีข้อเสียถ่ายโอนภารกิจ รพ.สต.สู่ท้องถิ่นภาพสะท้อนการดูแลบุคลากรของกระทรวงสาธารณสุข**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.hfocus.org/content/2021/10/23471>
- สุพัตรา ศรีวณิชชากร. (2554). **สุขภาวะชุมชนเป็นรากฐานของสุขภาวะทั้งมวล [Health for All, All for Health]**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Heinz Eulau. (1963). **The Behavioral Persuasion in Politics**. New York: Random House.
- James Roland Pennock, David G. Smith. (2008). **Political Science: An Introduction**. Macmillan: University of Virginia.